

η οδοντωτός

ΤΟΜΟΣ 2 2024

ΘΕΩΡΙΑ / ΠΟΙΗΣΗ / ΤΕΧΝΕΣ / ΚΡΙΤΙΚΗ

Λογγίνος • L.L. Gómez Espíndola • Γ.
Γώτης • Ε. Δήμου • Γ. Δελιόπουλος • Δ.
Στεργιούλας • Σ.Λ. Σκαρτσής • Γ.Χ.
Θεοχάρης • Λ. Τσούβα • Ι. Μάλαμα •
Δ. Δημητριάδου • Μ. Δαλαμήτρου •
Σ.Γρ. Σταμπουλού • Σπ. Λαζαρίδης •
Δ. Περοδασκαλάκης • Ειρ. Καραγιαν-
νίδου • Μ. Λάτσαρη • Σ. Σαράκης • Χ.
Μελιτάς • Ε. Νέστορα • Μ. Χμιελέφσκι
• Δ.Γ. Παπαστεργίου • Κ. Λιννός • Στ.
Σταμπόγλης • Κ.Θ. Ριζάκης • [*Μικρό
ανθολόγιο νέων Ελλήνων ποιητών*] •

[*Αφιέρωμα στη σύγχρονη κυπριακή ποίηση*] • C. Simic • J.G. Villa • Comte
de Lautréamont • H. Dunkerley • T. Chakhian • A.M. Farabbi • B. Collins
• Byron • R.D. Betts • C. Betocchi • A. Camus • M. Guidacci • Σ. Γουνελάς
• Ν. Ορφανίδης • Τ. Καραγεωργίου • Θ. Χατζόπουλος • Ε. Ρηγιώτη • Στ.
Πολενάκης • Γ. Κολοβελώνη • [*Συνεντεύξεις με εκδότες ποίησης (Βακ-
χικόν | Σμίλη | Συρτάρι | ΑΩ | Νίκας)*] • Ν. Βαξεβανίδης • Α. Βασιάδη •
Α. Καλοκύρη • Β. Δερμάνη • Γ. Κουτούβελας • Γ. Λίλλης • Ι. Σιαφάκα • Κ.
Δρούγκα • Κ. Αν. Λυμπέρη • Λ. Καλλέργη • Ν. Γεωργόπουλος • Π. Λάσκαρη
• Σπ. Καρέλας • Σ. Καμπουρόπουλος • Σ. Σιαμανδούρας • Χ. Λιναρδάκη • Χ.
Φάντη • Π. Γούτας • Μ. Μεζίτη • Α. Τρεντέλ

Στο τεύχος παρουσιάζεται η ζωγράφος Βασιλική Γεροκώστα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΟΥΚΚΙΔΑ

Η ΖΩΓΡΑΦΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΓΕΡΟΚΩΣΤΑ

[ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΗΝ ΕΥΣΤΑΘΙΑ ΔΗΜΟΥ]

Η Βασιλική Γεροκώστα είναι εικαστικός καλλιτέχνης. Δραστηριοποιείται στο χώρο της ζωγραφικής, της ποίησης, της διδακτικής της τέχνης. Γεννημένη στην Αθήνα το 1974, εδράζει από το 2021 στη Σαμοθράκη. Έχει παρουσιάσει 6 ατομικές εκθέσεις, 4 βιβλία ποίησης και 4 μονόφυλλα ως τώρα. Αυτό τον καιρό ετοιμάζει την επόμενη σειρά έργων και την νέα της ποιητική συλλογή *Καπέλα και Σύννεφα*. Έργα της ανήκουν σε ιδιωτικές συλλογές.

ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

2011 *Viewmaster*, Αγγέλων Βήμα, 2013 *Bossa Nova / Ηλιοβασιλέματα του 21ου αι.*, Βρυσάκι, 2018 *L' Un dans l' Autre / Μέσα στο Άλλο*, Κέντρο Νεώτερης Κεραμεικής, 2019 *ΔακρυΟρυχείο* (στην αυλή μου), 2019 *Η ΣεληνΟποιός και οι Ραβδοσκόποι*, Π.Κ.Αταλάντης, 2024 *Οδυσσείς και Γιασεμίνες*, Π.Κ. Χώρας Σαμοθράκης

ΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΣΥΛΛΟΓΕΣ

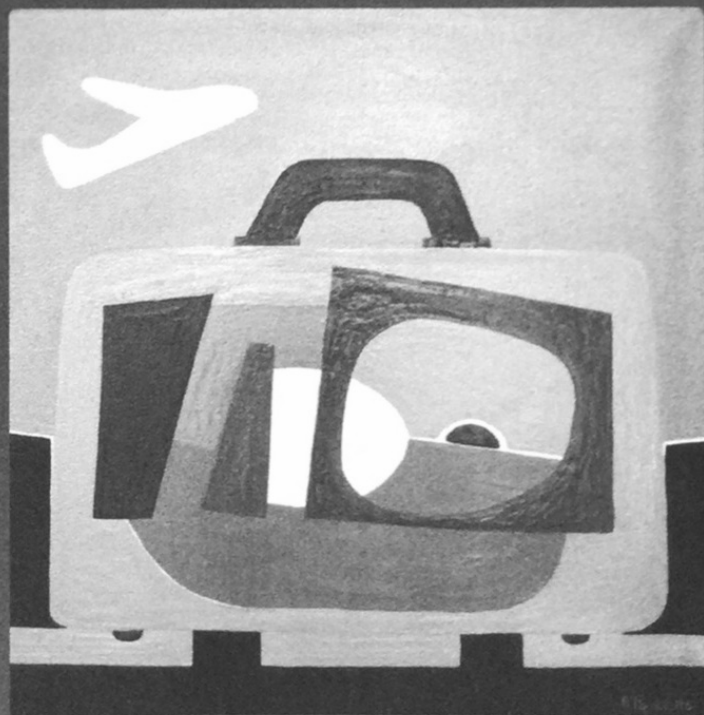
ΟΤΑΝ ΚΛΑΙΜΕ (2008) *ΑΣΑΝΣΕΡ* (2009) *ΧΑΡΑΖΕΙ* (2013) «*ΤΟ ΙΔΑΝΙΚΟ ΚΟΤΤΣΟ και άλλα μπλουζ*» (2017), το 8σέλιδο *Βέλος εις εγκέφαλον δυ* (2017) μονόφυλλα: *Ο ένοικος του κενού* (2011), *Πτέρυγα Ασθενών με Ρύθμιση* (2016), *Ιδού πως έμεινε χωρίς δώρα!* (2017) *Πλατανικός Έρω*ς (2024 ετοιμάζεται)

Ποια υπήρξε η σχέση σας με τη ζωγραφική πριν αποφασίσετε ότι θέλετε να ασχοληθείτε με την εικαστική δημιουργία τόσο σε επίπεδο σπουδών όσο και επαγγελματικά;

Η ζωγραφική είναι η βαλίτσα που μου δόθηκε όταν κατέβηκα σε αυτή τη γη. Μια από τις βαλίτσες του Ακριθάκη θα ήταν!

Δεν ξέρω αν την διάλεξα ακριβώς εγώ πριν έρθω ή ποιος μου την έδωσε. Δεν έχει σημασία. Είναι τέλεια η βαλίτσα μου, έχει μέσα καπέλο, ποδιά, γόμμες-καρδούλες, κρυστάλλινες ξύστρες, χρώματα, όλα τα καλά για να είμαι ευτυχισμένη.

Τριών ετών ήμουν χοντρή, νόμιζα πως ήμουν ο Βούδας. Καθόμουν ακίνητη με τις ώρες και παρατηρούσα. Μου την έσπαγε πολύ αν μου άλλαζαν θέση. Μάλλον είχα αρχίσει τη ζωγραφική.

Στο δημοτικό έτρωγα ξύλο για να σταματήσω να διαβάζω και να ζωγραφίζω, μου έκρυβαν τα μολύβια! Στο λύκειο μου έκαναν παρατηρήσεις γιατί άπλωνα σε όλα τα μαθήματα εκατό χρώματα στο

θρανίο, κοιτούσα τα σύννεφα και σκίτσα-
ρα διαρκώς. Βλακειούλες έκανα, αλλά
διαρκώς. Κρατούσα καλοκαιρινά ημερο-
λόγια από 7 ετών. Μου άρεσε η καλλι-
γραφία και τα χρώματα μου δονούσαν το
κεφάλι.

*Πριν από τις σπουδές σας στη Σχολή
Καλών Τεχνών σπουδάσατε γραφιστι-
κή. Μιλήστε μας λίγο για τη μετάβαση
αυτή καθώς επίσης για τα σημεία συ-
νάντησης και απομάκρυνσης των δύο
αυτών πεδίων μελέτης, άσκησης και
εργασίας.*

Θυμάμαι όταν ήμουν 18 ετών τον
δάσκαλο της γραφιστικής, τον Μάνο
Βαρανάκη, να μου λέει «μην τις κάνεις

τόσο ζωγραφικές τις μακέτες»· μετά,
στα 35 μου, τον δάσκαλο ζωγραφικής
Τάσσο Ρήγα να με συμβουλεύει πάνω
στα προσχέδια, πριν μπω στο εργαστήρι
να δουλέψω την πρώτη μου έκδοση (που
ήταν και το πτυχίο μου) «πρόσεξε μην τα
κάνεις γραφίστικα, αυτά είναι ζωγρα-
φική, να ζωγραφίσεις». Είχα ήδη 17 έτη
υπηρετήσει την γραφιστική και ήταν η
σωτήρια υπενθύμιση για μένα.

Την πρώτη συμβουλή δεν την κατά-
φερνα, του Τάσσου όμως είχε απόλυτη
επιτυχία. Δεν ήμουν γεννημένη γραφί-
στας, πάντα κάτι με στόμωνε εκεί. Έχει
γραφίστες πολύ πιο καλούς από μένα.

Επέλεξα αναγκαστικά τη γραφιστική
διότι δεν με άφηναν οι δικοί μου να κάνω
τέχνη. Μετά από έναν κύκλο, ξύπνησα
μια μέρα και είπα ή θα κάνω ζωγραφι-
κή ή θα αυτοκτονήσω, δεν πάει άλλο μ'
αυτή την παλιοκατάσταση.

Από την εμπειρία αυτή με βοήθησαν
η συνεχής ενασχόλησή μου με την ιστο-
ρία της τέχνης και τις βασικές αξίες της
σύνθεσης (αρμονία, ποικιλία, κλίμακα,
αντίθεση, ομοιογένεια, ρυθμός, ισορ-
ροπία, ενότητα), η πειθαρχία, ο τρόπος
έρευνας και η δημιουργία προσχεδίων,
η βοηθητική επεξεργασία στον υπολο-
γιστή κ.ά. Τώρα ως ζωγράφος έχω την
πολυτέλεια να φτιάχνω μόνη μου τα βι-
βλία μου, τις αφίσες μου κ.λπ.

Με βοήθησε η μαθητεία μου στο ερ-
γαστήρι του Βασίλη Διακόπουλου στο
Θησείο που παράλληλα με τα γραφιστι-
κά του, ο Βασίλης δούλευε τη ζωγραφική
του ανελλιπώς και ψήθηκα μέσα σε έναν
ζωντανό χώρο τέχνης από 18 ετών.

Η ζωγραφική με την γραφιστική συ-
ναντιούνται στα βασικά υλικά, δηλαδή
στη χρήση της γραμμής και του χρώ-
ματος στο σχέδιο και τη σύνθεση και
απομακρύνονται στον τρόπο προσέγγι-
σης των υλικών. Οι ομοιότητες τους εί-

ναι εντελώς επιφανειακές, η γραφιστική επιπλέει, η ζωγραφική κάνει κατάδυση εκεί που δεν μπαίνει το φως.

Η γραφιστική είναι εφαρμοσμένη τέχνη, παράγει ένα σχέδιο που πρέπει να εξαργυρωθεί. Στις εφαρμοσμένες τέχνες είναι πιο φανερή η σύνδεση των επιστημονικά και πειραματικά τεκμηριωμένων γνώσεων οπτικής αντίληψης και επικοινωνίας με τις μορφές και την ύλη. Ενώ στην τέχνη η ποικιλία των διαστάσεων ξεπερνάει όχι απλά κατά πολύ αλλά κατά το πλείστον τις γνώσεις μας. Εκπορεύεται από ψυχικά ύψη και βάθη ανεξερεύνητα.

Η ζωγραφική είναι χρώμα και το πεδίο «χρώμα» μένει και θα παραμένει άγνωστο στα εργαστήρια των «ειδικών».

Έχετε κάνει πολλές ατομικές εκθέσεις και έχετε λάβει μέρος σε ακόμα περισσότερες ομαδικές. Πώς αποτιμάτε τις δύο αυτές εμπειρίες; Ποιες είναι οι θετικές όψεις καθεμίας από αυτές και σε ποια εν τέλει βρίσκετε εσείς πως κλίνετε περισσότερο;

Προτιμώ τις ατομικές, θεματικές μου παρουσιάσεις. Να δημιουργώ την δική μου εκκλησία.

Βάζω τον θεατή μέσα στο δικό μου χρώμα και κόσμο πιο δυναμικά και λατρεύω την επαφή με τους επισκέπτες εξίσου με αυτούς. Βλέπω τα μάτια τους να λάμπουν, αγωνιό για τα απίθανα σχόλια και ιστορίες που θα ζήσουμε.

Αναλαμβάνω ως τώρα τις εκθέσεις μου αποκλειστικά, ανεξάρτητη από κριτικούς, επιμελητές και πληρωμένη επικοινωνία.

Στις ατομικές μου εκθέσεις έχω τη συνήθεια να δείχνω ένα κομμάτι από τα προσχέδια των έργων, οπότε βλέπουμε

και τα καλύτερα και τα πιο μέτρια έργα μιας σειράς καθώς και την εκκίνηση και την ολοκλήρωσή της. Όλα χρειάζονται. Αυτό βοηθά εμένα ως ζωγράφο στην αυτογνωσία μου αλλά έχω δει ότι βοηθάει και ενθουσιάζει τον θεατή σε μια βαθύτατη και περιεκτικότατη εμπειρία.

Έχω λάβει μέρος επιλεκτικά και μ' αρέσει ο πλουραλισμός μιας ομαδικής έκθεσης αλλά δεν μου αρέσει να εμπλέκομαι σε πληθωριστικές αναγκαιότητες.

Λαμβάνω σχεδόν πάντα μέρος στις εκθέσεις του επιμελητηρίου μας το οποίο διοργανώνει άρτια τις εκθέσεις του και συνήθως τυπώνει κατάλογο που αποτελεί σημαντική παρακαταθήκη αρχείου.

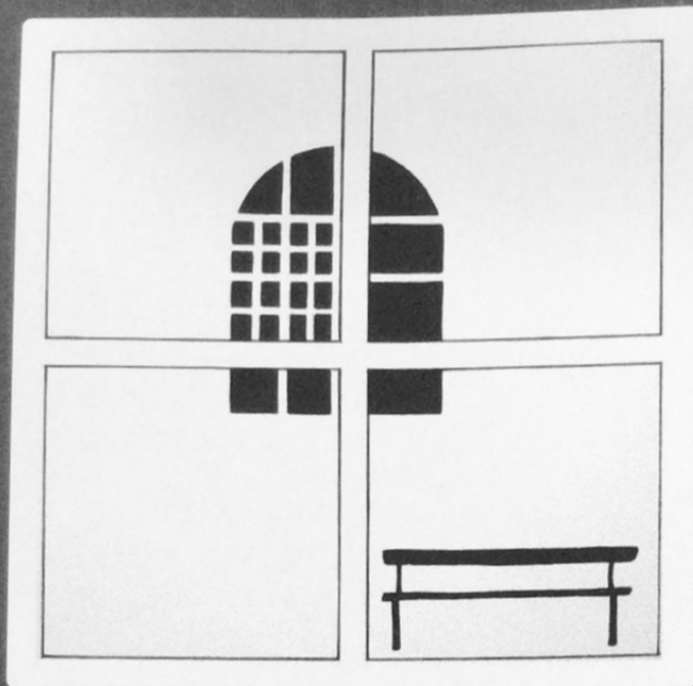
Εκτός επιμελητηρίου, είναι τόσο σφιχτά κλειστό το παρείστικο των περισσότερων ομάδων τέχνης στην Ελλάδα και τόσο εγκαθιδρυμένη και αποδεκτή η υψηλή οικονομική συμβολή των καλλιτεχνών για να πληρωθούν επιμελητές και χώροι, πράγματα που με βρίσκουν αντίθετη σε μεγάλο βαθμό οπότε και δεν πετάω τη σκούφια μου για συνεργασία.

Ποια στοιχεία συγκροτούν την καλλιτεχνική σας ταυτότητα και πού εντοπίζετε εσείς την ιδιαιτερότητά σας ως ζωγράφου και εικαστικού;

Η ζωγραφική μου είναι κινήσεις που κατεβαίνουν από τον Ουρανό στη Γη μέσα από ένα μάτι.

Η ζωγραφική ως γυναίκα, οδηγείται στη ζωή μόνο από το πάθος, δε με αφήνει σε ησυχία, είμαστε δυο γυναίκες αχώριστες και ζωηρές.

Με χαρακτηρίζουν τα απόλυτα πλακάτα και καλοδοουλεμένα χρώματα, τα καθαρά σχήματα, οι καλογραμμένες καμπύλες, οι αιχμηρότητες. Μ' αρέσουν οι ξυσμένες επιφάνειες που αφήνουν να

δούμε βάθος. Με απωθεί η παραστατική διατύπωση της σκιάς. Τείνω προς την λιτότητα, την καθαρότητα, τις αυτόφωτες υπάρξεις. Τα μαύρα μου λάμπουν. Τα μη αναγνωρίσιμα θέματα προσεγγίζουν το άχρονο. Θέλω η συγκίνηση να προκληθεί από έναν ενθουσιασμό ή μια περιέργεια αυθόρμητη χωρίς να γνωρίζουμε το γιατί.

Συνομιλώ διαρκώς με πτηνόμορφα και ζωόμορφα πλάσματα, τον άνθρωπο τον βλέπω σαν αύρα, σα σκιά. Συνδυάζω το πραγματικό με το μη πραγματικό εντελώς φυσικά.

Χαρακτηριστικό της τέχνης μου είναι ένα ανεπαίσθητο ελαφρύ χιούμορ που διαπερνά πολλά έργα.

Η ζωγραφική μου είναι πρακτική φιλοσοφία, τα φέρνει όλα κοντά.

Ολοκληρώνοντας ένα έργο, έχω ήδη ξεχάσει ότι το έφτιαξα εγώ. Είμαι ο πρώτος ολοκαίνουριος θεατής του έργου μου. Την ώρα που ζωγραφίζω, ξέρω και δεν ξέρω να ζωγραφίζω· αν σκεφτώ ότι ξέρω, θα το καταστρέψω, αν πάω με την αγωνία, θα προκύψει. Κάνω τα πάντα για να κατακτήσω μια γραμμή. Η ζωγραφική είναι έρωτας. Προσεγγίζω με ιερότητα.

Σε κάθε στάδιο η ζωγραφιά θα πρέπει να δίνει την αίσθηση της ολοκληρωμένης. Αν πεθάνω χωρίς να τελειώσω ένα έργο θέλω να μην του λείπει τίποτα εκείνη τη στιγμή, να μπορεί να ζήσει.

Δημιουργώ μια αγιογραφία. Το πλαίσιο το ονομάζω εμβιοηλεκτρομαγνητικό ρεαλισμό. Οι «άγιοι» μου αλλάζουν.

Λένε πως με χαρακτηρίζει η ωραία πινελιά, μια δομημένη αναρχία και πολύ...ύπαρξη· είπαν πως ζωγραφίζω ως μετεμψύχωση μεγάλης πουτάνας καλόγριας. Συμφωνώ.

Η ζωγραφική δεν μπορεί να εξηγηθεί. Είναι και ήταν από πάντα και θα είναι εις τους αιώνες των αιώνων, οι θρησκείες θα φύγουν, οι εξωγήινοι θα έρθουν, η ζωγραφική θα μείνει!

Σε ποιους ζωγράφους ή εικαστικούς αναγνωρίζετε τις οφειλές σας; Είναι άραγε πιθανό για έναν καλλιτέχνη να θανμάξει ή να απολαμβάνει το έργο ενός ομοτέχνου του αλλά να μην επηρεάζεται καθόλου από αυτό;

Όλα γίνονται. Κάποια στοιχεία τα μετουσιώνουμε, άλλα τα καθρεφτίζουμε. Έχουμε και λέμε: πρώιμα αγγεία με εξπρεσιονιστικά στοιχεία (που είδα κυρίως στη Χώρα Τριφυλίας, στο χωριό του δασκάλου μου), μινωική τέχνη, ελληνικά ανάγλυφα, η εξαϋλωτική διάθεση της βυζαντινής, ρώσικη πρωτοπορία, κλασική ιαπωνική ποίηση και μελάνια σε ριζόχαρτο, η απουσία σκιάς στην τέχνη της ανατολής, ο Παπαλουκάς, ο Θεοτοκόπουλος, Μπουζιάνης, Ακριθάκης, Οικονόμου, Σβορώνου, Γκίκας, τα μπλουζ, η τζαζ, οι υπερλεξιστές, το Νταντά, ο Σκαρίμπας, ο Μπουνιουέλ, ο Μπασιάκος, ο Βιγιόν, Πορτσία, Λόρκα, Λωτρεαμόν, Αρτώ, Σολωμός, Πρεβέρ, Μισώ,

Βολς, Χαρμς, Χερν, Γερτρούδη Στάιν, Μανέ, Μονέ, Τζιακομέτι, Χοκουσάι, Τσι Μπαϊσί, Χιροσίγκε, Ντεράιν, Ερνστ, Αλεξίνσκι, Ουιγκούρ, Ρόθκο, Αρπ, Καντίνσκι, Κλέε, Μιρό, Σεζάν, Σόνια Ντελονέ, τι να πρωτοπώ!

Ποιες είναι οι πηγές της έμπνευσής σας και ποια ερεθίσματα σας έλκουν περισσότερο καλλιτεχνικά;

Είμαι μια εξοργιστικά φωτοευαίσθητη ισορροπίστρια, αν ήμουν φυτό θα ήμουν μιμόζα η αισχυντηλή ή αλλιώς μη μου άπτου.

Πηγή έμπνευσης είναι για μένα το κοίταγμα· μέσα στην ευαισθησία της μοναχικότητας και την ακινησία: ένα πεταμένο βιβλίο φυσικής, η κίνηση του ήλιου, η κίνηση του ουρανού, ένα πέτρωμα, μια σκιά, τα σύννεφα, ένας πόνος, η ποίηση, ένα μαραγκείο, ένα σύκο, ένας άλλος ζωγράφος, η θάλασσα, το ο,τιδήποτε. Το κοίταγμα στην εκάστοτε ατμόσφαιρα είναι δημιουργική ενεργητική διαδικασία.

Διαρκώς ερωτοχτυπημένη από πολύ μεγάλες και πολύ μικρές φόρμες στη φύση και από λεπτότατες διαφορές στο χρώμα... Μ' αρέσει να βλέπω το ίδιο πράγμα ακούραστα μέσα στις αλλαγές του φωτός, όπως βλέπει ο εραστής την ερωμένη του να αλλάζει λιγάκι θέση στο πόδι της κι αναστατώνεται. Με εμπνέει να μελετώ ιστορία της τέχνης, ποίηση και ζωγραφική, να συνομιλώ με τ' αδέρφια μου τους καλλιτέχνες.

Σε ποιο βαθμό επηρεάζει την ιδέα και την ολοκλήρωση ενός πίνακα το υλικό που πρόκειται να χρησιμοποιήσετε;

Η διαδικασία παραγωγής ενός πίνακα

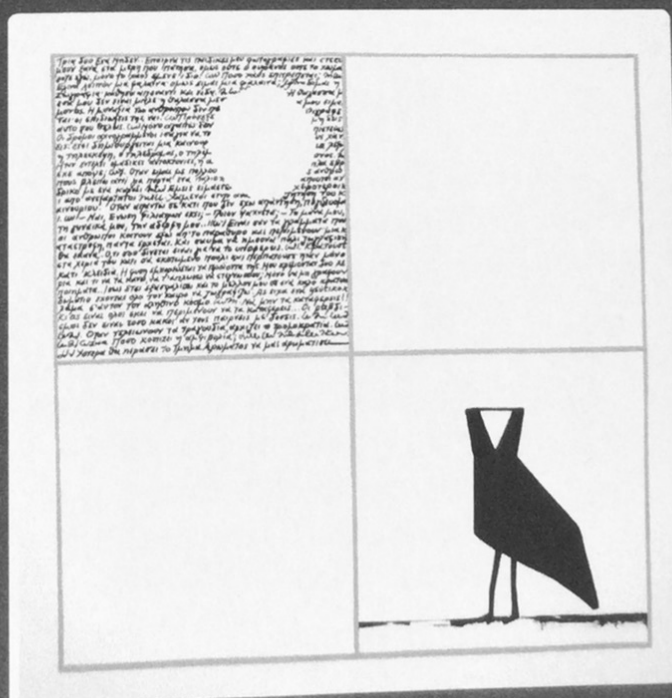
και η επιλογή των υλικών αποτελεί μέρος του έργου. Αλλά πιο σημαντική από τα υλικά είναι η παλέτα, η επιλογή των χρωμάτων.

Η ακουαρέλα είναι αφρατογεννημένη, το λάδι προκαλεί κωδωνοκρουσίες!

Στην ουσία, χρησιμοποιώ διαφορετικά υλικά σημαίνει και χρησιμοποιώ διαφορετικά το σώμα μου. Πολλές φορές μια απρόσμενη κίνηση του σώματος που κρατά πινέλο γίνεται αφορμή για μια νέα σύλληψη.

Χρησιμοποιώντας το σώμα μου με ποικιλία, δίνεται η δυνατότητα να μην αγνοεί κι αυτό το ίδιο την υλικότητά του, να ευχαριστείται με διαφορετικούς τρόπους αντιδογματικής προσέγγισης, και παιχνιδιάρικης ποικιλίας χωρίς αγκυρώσεις.

Κύριες επιλογές μου: η ακουαρέλα, μια δεσποινίδα που αγαπά το έξω, είναι πρακτική σε θέματα μεταφοράς και ταχύτητας, δεν γκρινιάζει. Έπειτα ο μοναδικός, ο αξεπέραστος Κος Λάδης σε πανί ή σε ξύλο, υπομονετικός και ευγενής στην ατελείωτη αγωνία του «μέσα» ερ-

γαστηρίου. Η αυγοτέμπερα με οδηγεί σε πιο διαλογιστικής φύσεως ζωγραφική, το μολύβι με κάνει να αισθάνομαι παντοδύναμη όπου κι αν είμαι. Τρελαίνομαι για μελάνι σε ριζόχαρτο, με μια αίσθηση επίσημου και σημαντικού. Χρωστάω να ασχοληθώ μαζί του. Ο Ρήγας είπε ότι όταν μεγαλώσω θα κάνω ασπρόμαυρο και αλήθεια είναι ότι δεν έπεσε ποτέ έξω σε ό,τι είπε. Ίσως σφραγίσω το μέλλον μου με μελάνι!

Η καλυπτικότητα και χημεία του υλικού παίζουν καθοριστικό ρόλο. Η ποιότητα επίσης. Η απορρόφηση του υλικού από την επιφάνεια είναι σημαντική. Κάθε επιφάνεια επιτρέπει στο πινέλο να γράφει διαφορετικά, αντανακλά το χρώμα αλλιώς, με οδηγεί σε απόλυτο βαθμό. Κάθε πινελιά γενικά είναι ανεπανάληπτη, το πινέλο γράφει την κίνηση του σώματος, γράφει την αναπνοή. Υπάρχει ένα πλησίασμα και μια ψευδαίσθηση κυριαρχίας επί της φόρμας αλλά στην πραγματικότητα επικρατεί ο πλούτος μιας δομημένης αναρχίας, το άγνωστο.

Το έργο ασχέτως υλικών πρέπει να είναι το ίδιο όταν τελειώνει με όταν αρχίζει, φρέσκο, ζωντανό, να μην κουράζεται.

Πέρα από τις εικαστικές σας δημιουργίες, παραδίδετε μαθήματα ζωγραφικής σε παιδιά και ενήλικες. Ποιες θα λέγατε πως είναι οι δυσκολίες που αντιμετωπίζετε σε αυτή σας την δραστηριότητα και ποια στοιχεία είναι αυτά που ισοσκελίζουν τις δυσκολίες αυτές δίνοντάς σας ηθική ικανοποίηση;

Η Κα Διδακτική με ταΐζει πιο σταθερά από την ζωγραφική και θα είμαι ευγενική μαζί της αλλά μεταξύ μας να σας πω ότι μου κλέβει κάμποσο από την μοναχικότητα του εργαστηρίου...

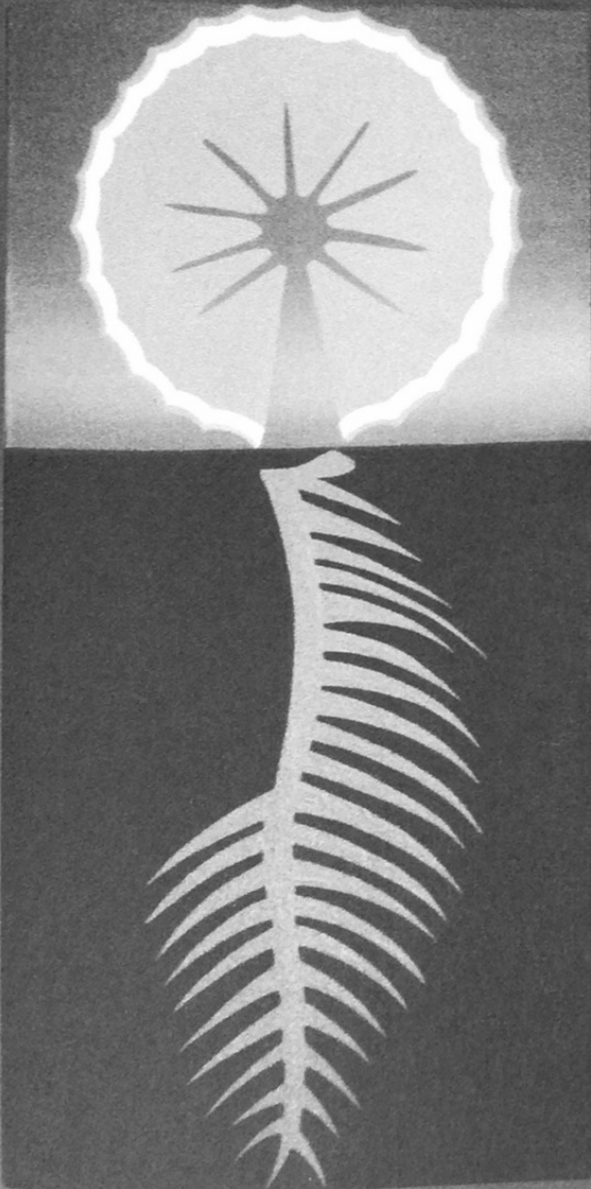
Η πρώτη δυσκολία στους ενήλικες είναι ότι πολλοί θέλουν να μάθουν ζωγραφική αλλά τελικά όταν μπλέξουν ανακαλύπτουν πως μάλλον δεν ...πολυθέλουν! Χρειάζονται απλώς μια ματαιόδοξη αυτοεπικύρωση χωρίς τον κόπο της αυτογνωσίας και της πειθαρχημένης μαθητείας... Δεν κρατώ τέτοιους μαθητές. Θέλω να το πονά ο άλλος αυτό που κάνει, να τον καίει, να αναζητεί να θεραπευτεί αν μη τι άλλο...

Αυτοί που θέλουν πραγματικά, συνήθως δυσκολεύονται να πληρώσουν καλά δίδακτρα. Γενικά κακοπληρώνεται η διδακτική στην χώρα μας. Πληρώνεται περισσότερο με την πρόοδο των μαθητών, να βλέπεις μαθητούδια του δημοτικού να καλπάζουν με τα εφόδια που τους δίνεις και να σε ξεπερνούν στην ελευθερία!

Στα δημοτικά σχολεία τα μικρά είναι οι αδυναμίες μου και είμαι η κυρία των τιμών γι' αυτά, μες στα πόδια μου τρέχουν τα παλιόπαιδα, περνάμε χάρμα αν γλυτώσουμε την ασφυξία, με ρίχνουν

κάτω να μην μπορώ να πάρω ανάσα με-
ρικές φορές ορμώντας για αγκαλιά όλα
μαζί! Κρίνω πως είμαστε από τις πιο
φιλελεύθερες και καινοτόμες καλλιτε-
χνικές παρέες του κόσμου, θεωρώ τις
μικρές τάξεις του δημοτικού αληθινό
πανεπιστήμιο.

Με ενδιαφέρει πολύ η ενασχόληση με
την τέχνη στην παιδική ηλικία, η παι-
δική λέξη και σύνταξη, το αυθόρμητο
ζωηρό παιδικό σχήμα. Δεν κάνουμε δη-
μιουργική απασχόληση, δημιουργούμε
ζωή με ποίηση, παρατήρηση, έρευνα, με
ελευθερία και αγωνία άνευ όρων.

Το τελευταίο ποίημα που μου χάρισαν
λέγεται «η κυρία που όλο ζητάει»! Την
πρώτη χρονιά στο νησί ένας μαθητής
με ρώτησε: «κυρία, είστε ζωγράφος ή
θεά;».

Η πηγαία παιδική έκφραση, η επικοι-
νωνία μέσω ενστίκτου μαζί τους και η
ζωγραφική με κρατούν ενεργά ζωντανή
και υγιή.

*Τι περιθώρια έχει ένας μαθητευόμενος
να βελτιωθεί στην τέχνη της ζωγραφι-
κής και μέχρι ποιο σημείο μπορεί να
φτάσει η εκπαίδευσή του;*

Αν δεν έχουμε «πεθάνει» βελτιωνόμα-
στε διαρκώς. Βέβαια για μερικούς είναι
βελτίωση το να πεθαίνουν...

*Ποια θεωρείτε πως είναι περισσότερο
αναγκαία προϋπόθεση για την καλλι-
τεχνική ολοκλήρωση και επιτυχία, το
ταλέντο ή η επίμονη και, ενδεχομένως,
σκληρή άσκηση;*

Ο άνθρωπος πιο πολύ γεννιέται, λίγο
κατασκευάζεται.

Απαραίτητη προϋπόθεση είναι να
έχεις βουτηχτεί στο ταλέντο. Χρειάζε-
ται να έρθεις με συμβόλαιο στη βαλίτσα
που να λέει ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ. Να μην
έχεις οικογένεια, να συγγενεύεις όλους
τους καλλιτέχνες έμπρακτα. Δεν μιλάω
για ταλέντο στο σχέδιο αλλά για καλλι-
τεχνία, για ποίηση. Ταλέντο να φλέγε-
σαι να είσαι ξύπνιος και στον ύπνο σου,
ασθενής και οδοιπόρος να δωρίζεις,
να γνωρίζεις καλά ότι η τρέλα από την
λογική απέχουν μια τρίχα για όλους και
να έχεις θάρρος να σχοινοβατείς και να
μπαινοβγαίνεις... Πού να μπαινοβγαί-
νεις; Στον χρόνο, στην τρέλα.

Ύστερα έρχεται η διαρκής μαθητεία, η πειθαρχία και τα λοιπά γνωστά.

Ποια πιστεύετε ότι είναι σήμερα η δύναμη της ζωγραφικής; Θεωρείτε πως μπορεί να αποτελέσει μια δύναμη αλλαγής και αναδιαμόρφωσης του κόσμου;

Ξέρετε μια φράση που λέει «δώρον δώρον»; Ε, η ζωγραφική είναι «δώρον-δώρον», δυο και τρεις φορές δώρον προς όλους, και σε αυτόν που την ασκεί και σε όλη την κοινωνία. Πόση ανάγκη έχει αλήθεια σήμερα η κοινωνία μας από χαρίσματα, δεν συμφωνείτε;

Όλους τους καλλιτέχνες που αγάπησα έτσι τους ένιωθα, είτε τους γνώρισα ζωντανά είτε από το έργο τους. *Ποιητές = δώρα, δώρα, δώρα!*

Έτσι κι εγώ νιώθω τον εαυτό μου όπου κι αν είμαι. Δεν έχω άλλα πλούτη αλλά είμαι χάρισμα από ποίηση. Όταν δεν το καταλαβαίνουν κάποιοι γύρω μου, σχεδόν με εκπλήσσει και με πικραίνει. Βρίσκω το φαιδρό εκεί που όλα είναι σοβαροφανή, το μεγαλειώδες μέσα στα ρημάδια, γράφω ποιήματα για τους φίλους μου, ζωγραφίζω ό,τι μου αρέσει όπως μου αρέσει, μ' αγαπούν όλα τα παιδιά του κόσμου. πείτε μου, τι είναι πιο δώρο από αυτό! ΔΩΡΟ ήταν η πρώτη λέξη που ζήτησα να μάθω να γράφω και έγραφα το πεζό δέλτα ανάποδα, με δυσκόλευε. Τι πιο ωραίες στιγμές από αυτές που αλληλογραφούμε με φίλους ποιητές παίζοντας! Ή όταν κάποιοι έγραφαν ποιήματα για μένα, τι να πω, όλα μπορώ να τα θυμηθώ ένα προς ένα, αυτά είναι χαρίσματα!

Όλη η Οδύσσεια για μια φιλοσοφία Δώρου μιλά.

Η ζωγραφική είναι ένας μαγικός τρόπος σκέψης, η φανέρωση του πνεύματος στη ύλη, το αντίδωρο μιας μυσταγωγι-

κής τελετής. Έχει εξαγνιστικές, αποκαλυπτικές και επαναστατικές δυνάμεις.

Συνάμα χρειάζεται να ανακαλύψουμε ένα σύστημα διαχρονικό που να υπερβαίνει την ιστορία. Η ιστορία με την άγνοια, τη σύγχυση και την επανάληψή της έχει αρχίσει να εγκλωβίζει. Η ιστορία είναι χρόνος. Το μόνο έγκυρο είναι το άχρονο. Η ζωγραφική είναι η τέχνη του άχρονου, ο δισδιάστατος χώρος ως το αιώνιο Τώρα. Πιστεύω ότι η ζωγραφική έχει κλειδί και ο καλλιτέχνης ανοίγει την οδό.

Υπάρχει ανάγκη για μιαν αντίληψη πιο διευρυμένη, για επέκταση της ευαισθησίας.

Η Ζωγραφική δεσμεύει ένα συγκεκριμένο ποσό ενέργειας μέσω της ύλης του έργου και της δράσης του δημιουργού. Δεν μπορεί να συγκριθεί με μια φτηνή πολλαπλή μηχανική παραγωγή, με τεχνητές νοημοσύνες και περιορισμένες γελοιότητες, μια φωτοτυπία θα ήθελε αλλά δεν έχει την συχνότητα ενός κε-

ραυνού. Ενώ το έργο τέχνης φέρει φορτία, ανανεώνει την κυτταρική μας δομή, ενώνει παρελθόν-παρόν-μέλλον.

Η ζωγραφική μας χαρίζεται εκεί που όλα πουλιούνται και μας συντροφεύει στην αγωνία του μυστηρίου του κόσμου τούτου, στην αγωνία της ηδονής και της ματαίωσης. Αγγίζει τα κοινά σε όλους βάθη της ψυχής.

Ποια είναι η εικόνα που διαμορφώνετε εσείς για το σύγχρονο εικαστικό γίνεσθαι; Υπάρχει η ίδια άνθιση που παρατηρείται στην ποίηση;

Ναι, κι ας είναι άνθη μιας ημέρας, κάτι γίνεται σε σχέση με την προηγούμενη εικοσαετία πλήρους αποδόμησης. Μόνο που τραβάει αρκετά το δρόμο της αυτοεπικύρωσης, του φαίνεσθαι, της μικροαστικής φιλοδοξίας. Η ζωγραφική που διακινείται στην επιφάνεια βρί-

σκεται στα χέρια αδίστακτων πολιτικών χειρισμών, στα χέρια χρηματιστηριακών συμβούλων και όχι συλλεκτών, ξεπλύματος, κριτικών, επιμελητών, ανύπαρκτο συγκροτημένο αρχείο κ.λπ. πράγματα δηλαδή και καταστάσεις που δεν κινούνται από αγάπη για ζωγραφική αλλά από κίνητρα οικονομικά και γοήτρου.

Οι καλλιτέχνες που πραγματικά αγωνιούν και δημιουργούν δεν επηρεάζονται σε βάθος από αυτό το κατεστημένο. Επηρεαζόμαστε στο βαθμό της τραγικά δύσκολης οικονομικής επιβίωσης και της αποφυγής του αφανισμού από τα τεκταινόμενα, αλλά μέσα μας οι απαιτήσεις της ψυχής δεν αλλοιώνονται. Εργαζόμαστε και συμμετέχουμε σαν τις μέλισσες, ενεργά, συνετά και ταπεινά, μέσα στην μεγαλειότητά μας.

Με ποια τέχνη θεωρείτε πως συγγενεύει περισσότερο η ζωγραφική και γιατί;

Παρόλο που η μουσική συγγενεύει πολύ με τα χρώματα στο κεφάλι μας, η τέχνη που είναι για μένα πιο κοντά στη ζωγραφική είναι η ποίηση.

Τα χρόνια που δεν μπορούσα να ζωγραφίζω, έγραφα, το εργαστήρι του ποιητή είναι υπερλιγότερο απαιτητικό από του ζωγράφου: μολυβάκι, μπαστούνακι, καπέλο, επίσημα τριμμένο σακάκι, χαρτί όλο κάπου βρίσκεται, γράφεις όρθιος στο «λοφορίο», γράφεις ξάπλα, μισοκοιμισμένος στο κρεβάτι, γράφεις όπου θες! Η ποίηση είναι παντού (όλοι ποιητές είμαστε –ουρανού και γης ορατών τε πάντων και αοράτων– απλά κάποιοι έχουν επιλέξει τον κακό τον δρόμο, να υποτιμούν τον εαυτό τους και να δοξάζουν νομίσματα).

Εγώ, ξέρετε, στις τέχνες εμφανίστηκα αρχικά ως ποιήτρια, έμπλεξα με ποιητάδες, με ομάδες, με κύκλους, Μπασιάχο,

Κουτρομπούση, Βαλαωρίτη, Μήτηρα, Σταμπάκη, Μπλάνα, κ.ά. Έχω εκδώσει 4 βιβλιάκια ως τώρα και μερικά μονόφυλλα. Πολλοί από τους ποιητές που είχα στενές επαφές πέθαναν, έφυγε κι ο Τάσος, κάποιες στιγμές με πιάνει μιαν αγωνία, μειώνονται αυτοί που μοιραζόμουν τα αιώνια βασανιστικά ερωτήματα...

Τι λέγαμε όμως; Α, ναι, και ιστορικά κοιτώντας, πιο πολλοί (και αγαπημένοι) ζωγράφοι καταπιάνονται με την ποίηση και ποιητές με τη ζωγραφική, δυτικοί και ανατολικοί.

Το άχρονο και των δύο τεχνών νιώθω ότι είναι αυτό που τις κάνει πιο φίλες μεταξύ τους. Η ζωγραφική και η ποίηση ξεπερνούν τα δεσμά του χρόνου. Ο μόνος χρόνος που εμπεριέχουν είναι αυτός της δημιουργίας τους. Τα σημαίνοντά τους αλληλοσυμπληρώνονται, δεν μπορεί να είναι τυχαίο το ταίριαγμά τους.

Έχετε επιλέξει να εγκαταλείψετε την Αθήνα και να ζήσετε στο «Ιερό», όπως

το χαρακτηρίζετε, νησί της Σαμοθράκης. Μιλήστε μας για τα κέρδη και τις απώλειες αυτής της επιλογής σε καλλιτεχνικό επίπεδο.

Η Σαμοθράκη αποτελεί έναν ακριτικό για την Ελλάδα ενεργειακό στρόβιλο με μικροκλίμα σε όλα τα επίπεδα (καιρός, οικονομία, σχέσεις) και ισχυρό παρελθόν. Η Σαμοθράκη με ξέρει, με κάλεσε, για μένα δεν είναι τόπος, είναι έρωτας.

Η ζωή εδώ είναι ιδιαίτερα δύσκολη, εργαστήρι φέτος απέκτησα οπότε τώρα άρχισαν οι ...θεάσεις. Είναι σαν να ξαναγεννιέμαι. Ρουφάω ουρανούς.

Ός τώρα ζωγράφιζα κυρίως έξω και στο μικρό μου δωμάτιο σε μικρά χαρτιά, λιγότερο μεν από την Αθήνα αλλά πιο βαθιά, με βοηθά στην απλοποίηση -που είναι και το ζητούμενο. Το πρώτο λάδι που ολοκλήρωσα εδώ είναι η Γιασεμίνη.

Η διαρκής επιβεβαίωση της φθαρτότητας και του κύκλου της ζωής μπροστά στα μάτια μου καθημερινά, έχει κάνει το χρώμα μου πιο δυνατό, πιο φωτεινό, πιο βαθύ. Έχει πλουτίσει το βλέμμα μου, έχουν φτωχύνει οι λέξεις.

Κόσμος από περισσότερες χώρες είδε φέτος την δουλειά μου, μιλήσαμε, πουλήθηκαν εργάκια στο εξωτερικό.

Οι ανθρώπινες σχέσεις δεν υποστηρίζουν αβίαστα την καλλιτεχνική μου φύση, καταπιέζεται η αυθεντικότητά μου. Πληρώνω ακριβό τίμημα.

Μου δίνει μεγάλη ικανοποίηση η προσφορά μου στα παιδιά σε τούτο το άγονο πολιτιστικά μέρος.

Ποια είναι τα επόμενα πλάνα σας και σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι ένας καλλιτέχνης πρέπει να προσχεδιάζει την καλλιτεχνική του πορεία και διαδρομή;

Η μόνη υπόσχεση και σχέδιο είναι η
διαρκής ενδοσκόπηση και η αποφυγή του
βολέματος σε όλα τα επίπεδα.

Επίσης προσχεδιάζω να ξαναγεννη-

θώ καλλιτέχνις, ετούτη η ζωή δε μου
φτάνει.

Ευχαριστώ.